

به نام خدا

آداب عید نوروز

آداب عید نوروز

آداب عید نوروز - عید نوروز چون اعیاد اسلامی، از آداب و رسوم خاص اسلامی برخوردار است و علاوه بر آن، برخی آداب و رسوم نیکو نیز در ایام نوروز در میان مردم ایران زمین، دیده می شود، در ادامه به برخی از این آداب و رسوم اشاره می کنیم:

• نماز عید

یکی از آداب عید نوروز خواندن نماز عید است. شیخ طوسی (ره) فرموده است: نماز ظهر و عصر روز نوروز را که خواندی چهار رکعت نماز با دو سلام (دو رکعت دو رکعت) می خوانی رکعت اول پس از حمد ده بار سوره «قدر» رکعت دوم پس از حمد ده بار سوره «کافرون» رکعت سوم پس از حمد ده بار سوره «توحید» رکعت چهارم پس از حمد ده بار سوره «ناس» و «قلق» (معوذتین). و در پایان نماز سجده شکر بجا آور و در آن دعاکن تا خداوند گناهان 50 ساله ات را ببخشد.

نظافت و لباس تمیز

یکی دیگر از آداب عید نوروز پوشیدن لباس نو و تمیز است. نظافت و رعایت بهداشت و نیز پوشیدن لباس تمیز و استفاده از عطر و بوی خوش در صورت امکان از وظایف اخلاقی و اجتماعی نوروز است. از امام صادق (ع) نقل شده است که فرمود: «و البس انظف ثيابک و تطیب باطیب طیبک»؛ «تمیزترین لباست را بپوش و با بهترین عطر خود را خوشبوی ساز»

• خرید لباس نو و سبز کردن گندم

سبز کردن گندم و خرید لباس از دیگر آداب و رسوم عید است. یکی دو روز مانده به آغاز سال جدید (نوروز)، افراد خانواده برای خرید لباس عیدشان به بازار و فروشگاه ها می روند و لباس های نو و پارچه های رنگین، خریداری می کنند. در واقع افراد خانواده با خرید لباس نو و تغییر ظواهر زندگی نشاط خاصی ا به زندگی خود می بخشند.

در برخی از مناطق ایران، به رعایت این آداب و رسوم، بسیار تاکید شده است به عنوان مثال در شیراز، از یکی دو ماه به نوروز مانده شیرازی ها به بازار می روند و لباس عیدشان را می خرند پارچه هایی معمولاً خریداری می شود که دارای رنگ روشن و سرخ یا زرد باشد. آنها معتقدند که لباس را خودشان بدوزند، پارچه آن را روزهای دوشنبه یا جمعه قیچی کنند و نیز روز پنج شنبه ساعت سنگین است و لباس مدتی روی دست می ماند تا دوخته شود، روز سه شنبه اگر بریده شود نصیب دزد یا مرده شور خواهد شد و روز چهار شنبه می سوزد وسایل خانه نیز باید عوض شود و یا تمیز گردد. پختن نان شیرین از جمله کارهایی است که حتماً باید قبل از عید و برای عید انجام بگیرد

سبز کردن گندم، عدس، تره تیزک، ده پانزده روز به عید مانده در خانه های شیراز صورت می گیرد. برای این کار از ظرفی استفاده می کنند که از جنس مس یا روی باشد و بعد مقداری دانه ابتدا به سلامتی آقا امام زمان (عج) می ریزند و به ترتیب بعد از آن نام اعضای خانواده را می آورند.

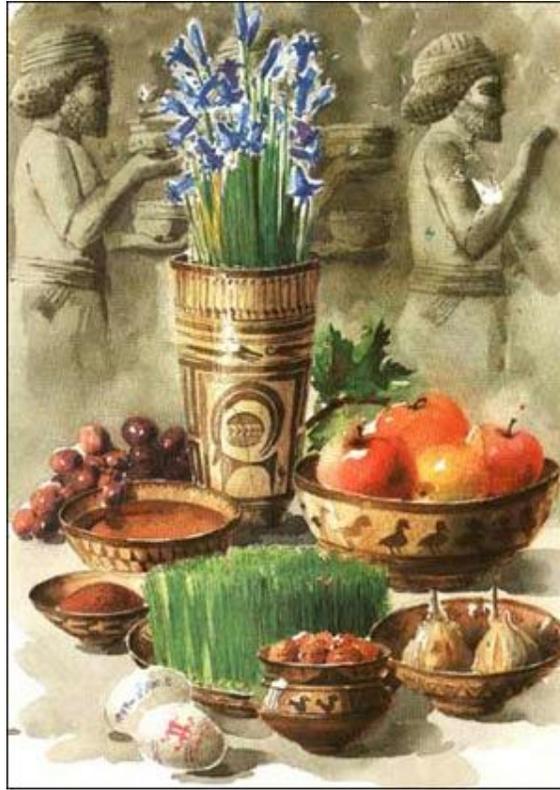
• خانه تکانی

یکی از رسوم پسندیده و ارزشهای نیک عید، نظافت و خانه تکانی است که یکی دو هفته پیش از عید خانه تکانی یا رفت و روب انجام می گیرد و مجدداً اثاثیه را جابه جا می کنند و گردگیری می کنند و دوباره آنها را می چینند در واقع مردم قبل از رسیدن سال نو تحولی در زندگی خود می کنند و خانه را برای پذیرانی از میهمانان عید آماده می سازند.

• تهیه سفره هفت سین

تهیه سفره هفت سین از دیگر آداب عید نوروز است. بزرگترین نماد آیین نوروز "هفت سین" ، است. "محمد علی دادخواه" که اخیراً پژوهشی با عنوان "نوروز و فلسفه هفت سین" را به نگارش در آورده، در این باره می نویسد: "عدد هفت برگزیده و مقدس است. در سفره نوروزی انتخاب این عدد بسیار قابل توجه است. ایرانیان باستان این عدد را با هفت امشاسپند یا هفت جاودانه مقدس ارتباط می دادند. در نجوم عدد هفت، خانه آرزوهاست و رسیدن به امیدها را در خانه هفتم نوید می دهند. علامه مجلسی می فرماید: آسمان هفت طبقه و زمین هفت طبقه است و هفت ملک یا فرشته موکل برآیند و اگر موقع تحویل سال، هفت آیه از قرآن مجید را که باحرف سین شروع می شود بخوانند آنان را از آفات زمینی و آسمانی محفوظ می دارند."

هفت سین عبارت است از سماق، سیر، سنجد، سمنو، سکه، سرکه، سبزی .

آداب عید نوروز

• یکی از آداب عید نوروز، جمع شدن تمام افراد خانواده بر سر سفره عید در لحظه تحویل سال نو

موقع تحویل سال نو همه اهل خانه با لباس نو بر سر سفره می نشینند، مادر اسپند دود می کنند، یکی از بچه ها شمع روشن می کند، پدر قرآن می خواند و ...

هر کدام از این آداب و رسوم عید، فلسفه خاص خود را دارد؛ مادر اسپند دود می کند برای دوری از چشم زخم حسود، با روشن کردن شمع، بر روشنایی خانه و زندگی تاکید می شود و از خانواده بزرگ افراد خانواده می خواهند تا در سال نو، خانه آنها را با شمع وجود پدر و مادر نورانی کند؛ قرآن خوانده می شود تا در آغاز سال نو دل ها به سوی خداوند بزرگ سوق داده شود و از صاحب قرآن خواسته شود که در این سال جدید نیز یار و مددکار اهل خانه باشد، حضور ثابت و گسترده قرآن نه تنها در سفر عید بلکه در تمام آداب اجتماعی نوروز نشان از مردم ایران زمین توجه به قرآن دارد و قرائت قرآن و بوسیدن آن در ساعات تحویل سال از جمله آداب سال تحویل است.

بر سر سفره عید، سکه، برنج، آب، ماهی قرمز، آیینه و ... نیز دیده می شود که سکه نشان از خیر و برکت و رفاه؛ برنج، نشانی از خیر و برکت و فراوانی؛ آب، نشان صافی و پاکی و روشنایی و گشایش کار؛ ماهی قرمز، شگون دارد؛ آیینه، برای رفع کدورت و نشانی از صفا و پاکی و یکرنگی است.

افراد خانواده بعد از تحویل سال نو با هم ربوبی کرده و عید را به هم تبریک می گویند و برای هم سال خوب و پربرکتی را آرزو می کنند.

• دعای تحویل سال نو یکی دیگر از آداب عید نوروز

مجلسی در کتاب زادالمعاد در خصوص دعای سال نو روایت می کند که در وقت تحویل سال این دعا را بسیار بخوانید: «یا مقلب القلوب والابصار یا مدبر اللیل والنهار یا محول الحول و الاحوال حول حالنا الی احسن الحال».

علامه مجلسی (ره) همچنین خواندن این دعا را در نوروز مناسب دانسته است:

«اللهم هذه سنة جديدة و انت ملك قديم اسالك خیرها و خیر ما فیها و اعوذ بک من شرها و شر ما فیها و استغفیرک موونتها و شغلها یا ذالجلال و الاکرام. ؛ بارها! این سال جدید است و تو خدایی ازلی و قدیم هستی. خیر این سال و خیر آنچه را در این سال پیش می آید، از تو خواستارم و از شر این سال و شر آنچه در این سال پیش خواهد آمد، به تو پناه می برم...»

• زیارت اهل قبور

یکی دیگر از آداب عید نوروز، رفتن به زیارت اهل قبور در آغازین روزهای سال نو و نیز برگزاری مراسم تحویل سال در کنار قبور شهدا از دیگر آداب دینی نوروز است. تشریف و حضور در اماکن مقدسه و مشاهد مشرفه و برگزاری مراسم تحویل سال نو در آن مکانها نیز از جمله آداب نوروز می باشد.

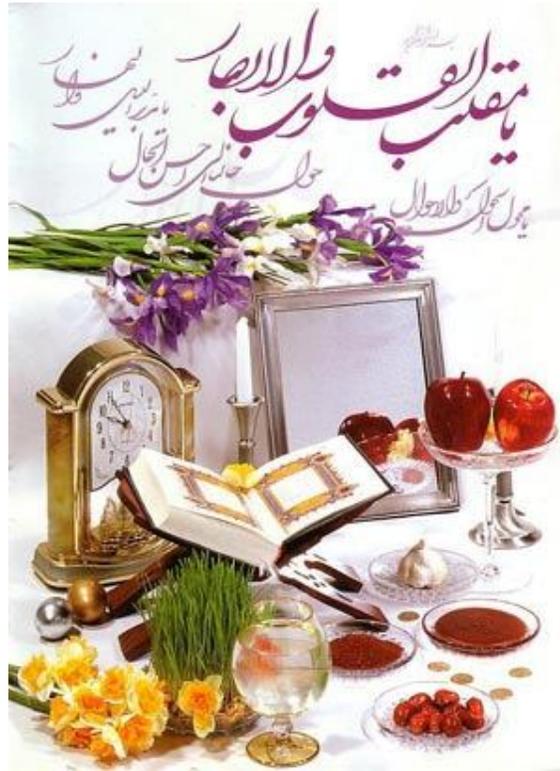
• دید و بازدید و دادن عیدی

ایام عید فرصت مناسبی برای صلح رحم و رسیدگی به وضع خویشان و بستگان است که این نیز یکی از نشانه های اخلاق و سنن مرضیه اسلامی و انسانی است. از همان روز اول نوروز، دید و بازدیدها آغاز می شود. در همه خانواده ها رسم بر آن است که افراد خانواده ابتدا به دیدن بزرگترهای فامیل می روند و عید را به آنها تبریک می گویند. سپس به خانه بر می گردند و منتظر می مانند تا بزرگترها به آنها سر بزنند. در این دید و بازدیدها عیدی هم داده می شود. علاوه بر دیدوبازدید از بستگان، دوستان، همسایگان و بزرگان فامیل، با جمعی از مصیبت دیدگان در سال گذشته نیز دیدار می شود. دید و بازدیدها تا روز سیزده بدر، (سیزدهمین روز سال نو)، ادامه داد.

• سیزده بدر

یکی دیگر از آداب عید نوروز اجرای مراسم سیزده بدر است. سیزده بدر در میان ایرانیان از دیر باز امری بسیار جدی بوده است که همواره با برپایی مراسمی خاص همراه بوده است. از آن جمله می توان به غذاهایی که مردم به طور سنتی در روز سیزده به در می خوردند اشاره کرد. خوردن گاهو سکنجبین و چغاله بادام از خوردنی های مرسوم عصر سیزده به در است.

نوروز در کشورهای دیگر:

آداب عید نوروز

آداب عید نوروز در ترکمنستان

در کشور ترکمنستان، طبق رسم قدیم و جدید، دوبار در سال جشن سال نو گرفته می‌شود. یکی از این جشن‌ها با استناد به تقویم میلادی که به تأیید سازمان ملل رسیده، به عنوان جشن بین‌المللی «سال نو» شناخته می‌شود و دیگری برگزاری عید نوروز به نشانه‌ی احیای دوباره‌ی آداب و رسوم دیرینه‌ی مردم ترکمنستان است. مردم ترکمنستان در این ایام با پختن غذاهای معروف نوروزی مانند نوروز کجه، سمنو و اجرای بازی‌های مختلف جوانان ترکمن، حال و هوای دیگری به این جشن و شادی می‌دهند. در ایام نوروز مسابقات مختلفی در ترکمنستان برگزار می‌شود که می‌توان به مسابقات اسبدوانی، پرش برای گرفتن دستمال از بلندی، خروس جنگی و ... اشاره کرد.

آداب عید نوروز در افغانستان

نوروز در افغانستان یا به عبارتی در بلخ و مرکز آن مزار شریف، هنوز به همان شکوه پیشین برگزار می‌شود. در روزهای اول سال، همه‌ی دشتهای بلخ و دیوار و پشت‌بام‌های کلی آن پر از گل سرخ می‌شود. گویی بلخ سبده‌ی از گل سرخ است! رسم است که در اولین روز عید نوروز، علم امام علی با مراسم خاص و با شکوهی در صبح آن روز

برافراشته شود. با افراشته شدن آن، جشن نوروز نیز رسماً آغاز می‌شود و تا چهل شبانه روز ادامه می‌یابد. در این چهل شبانه‌روز حاجت‌مندان و بیماران برای شفا در پای این علم مقدس به جله می‌نشینند. مردم این سرزمین بر این باورند که اگر برافراشته شدن علم به آرامی و بدون لرزش و توقف از زمین بلند شود، سالی که در پیش است نیکو و میمون است. از آیین و رسم نوروز در سرزمین بلخ می‌توان به شستشوی فرش‌های خانه و زدودن گرد و غبار پیش از آمدن نوروز و انجام مسابقات مختلف از قبیل بزکشی، شتر جنگی، شتر سواری، قوچ جنگی و کشتی خاص این منطقه اشاره کرد.

آداب عید نوروز در پاکستان

در میان مردم پاکستان، تقویم و روزشمار یا سال نمای نوروز از اهمیت خاصی برخوردار است. از آداب و رسوم عید نوروز در میان مردم پاکستان می‌توان به خانه‌تکانی و یا به عبارتی پاکیزه کردن خانه و پوشیدن لباس نو و تهیه کردن انواع شیرینی و همچنین پختن غذاهای معروف این ایام و عیدی دادن و گرفتن و دید و بازدید اقوام اشاره کرد. در ایام نوروز مردم پاکستان از گفتار نامناسب پرهیز کرده و یکدیگر را با احترام صدا می‌زنند.

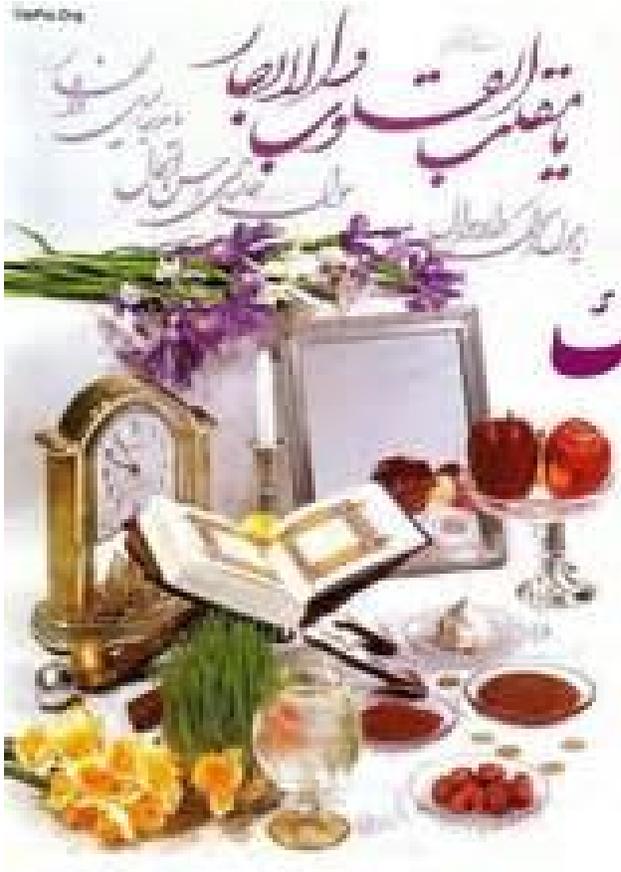
نوروز در جمهوری آذربایجان

یکی از جشن‌های بزرگ مردم جمهوری آذربایجان نوروز است. مردم این سرزمین به جهت اعتقادات شدید به آیین و مراسم نوروز، برای با شکوه‌تر انجام شدن جشن نوروز، برای این مراسم تدارکات ویژه‌ای می‌بینند؛ از قبیل سرودن ترانه‌های پیش از نوروز، تدارک بساط شادی ایام نوروز، تهیه لوازم و مواد مورد نیاز، سفره‌ی نوروز، تهیه چيستان‌های نوروزی، ستایش و نفرین‌های نوروزی، پند و امثال نوروزی و انجام آیین و مراسم نوروزی. در میان مراسم نوروزی، مراسم خاطره‌انگیزی همچون ارسال خوان سمنو، انداختن کلاه پوستین به درها، آویزان کردن کیسه و توپره از سوراخ بام در شب عید و درخواست تحفه‌ی عید در این سرزمین موسوم است. البته برپایی عید نوروز در کشورهای دیگری مثل تاجیکستان، ازبکستان، قرقیزستان، بعضی از مناطق مصر، و حتی مناطق کردنشین عراق و ترکیه هم برگزار می‌شود.

سال نو مبارک

جشن نوروز

میراث فرهنگی و معنوی بشر

نگاره مراسم پیشکش هدایا به پادشاه ایران در تخت جمشید. برخی از پژوهشگران، این مراسم را به نوروز مربوط می‌دانند.

هفت سین

نوروز برابر با یکم فروردین ماه (روزشمار خورشیدی)، جشن آغاز سال و یکی از کهن‌ترین جشن‌های به جا مانده از دوران باستان است. خاستگاه نوروز در **ایران باستان** است و هنوز مردم مناطق مختلف فلات ایران نوروز را جشن می‌گیرند. امروزه زمان برگزاری نوروز، در آغاز فصل بهار است. نوروز در ایران و افغانستان آغاز سال نو محسوب می‌شود و در برخی دیگر از کشورها تعطیل رسمی است.

در متن به تصویب رسیده در **مجمع عمومی سازمان ملل**، نوروز، جشنی با ریشه **ایرانی** که قدمتی بیش از 3 هزار سال دارد و امروزه بیش از 300 میلیون نفر آن را جشن می‌گیرند توصیف شده است.

نوروز توسط سازمان علمی و فرهنگی سازمان ملل متحد، به عنوان میراث معنوی، به ثبت جهانی رسیده بود. در 7 فروردین 1389 نخستین دوره جشن جهانی نوروز در تهران برگزار شد و این شهر به عنوان «دبیرخانه نوروز» شناخته شد.

زمان نوروز

وضعیت تابش خورشید و برابری روز و شب در اعتدال بهاری

جشن نوروز با **تحویل سال** یا لحظه اعتدال بهاری آغاز می‌شود. در دانش **ستاره‌شناسی**، اعتدال بهاری یا اعتدال ربیعی در نیم‌کره شمالی زمین به لحظه‌ای گفته می‌شود که خورشید از صفحه استوای زمین می‌گذرد و به سوی شمال آسمان می‌رود. این لحظه، لحظه اول برج حمل نامیده می‌شود، و در تقویم هجری خورشیدی لحظه **تحویل سال** تعیین کننده نخستین روز (هرمز روز یا اورمزد روز) از ماه فروردین است، چنانچه سال قبل از ظهر و در نیمه اول شبانه روز تحویل شود همانروز نوروز است و در صورتیکه تحویل بعد از ظهر باشد فردای آن نوروز است. نوروز در **تقویم میلادی** با 20، 21 یا 22 مارس مطابقت دارد.

در کشورهای مانند ایران و افغانستان که تقویم هجری شمسی به کار برده می‌شود، نوروز، روز آغاز سال نو است. اما در کشورهای **آسیای میانه** و قفقاز، **تقویم میلادی** متداول است و نوروز به عنوان آغاز فصل بهار جشن گرفته می‌شود و روز آغاز سال محسوب نمی‌شود.

واژه نوروز

امروزه در فارسی این واژه در دو معنی به کار می‌رود:

- 1) نوروز عام: روز آغاز اعتدال بهاری (برابری شب و روز) و آغاز سال نو
- 2) نوروز خاص: روز ششم فروردین با نام «روز خرداد»

ایرانیان باستان از نوروز به عنوان **ناوا سردا** یعنی سال نو یاد می‌کردند. مردمان ایرانی **آسیای میانه** نیز در زمان سغدیان و خوارزمشاهیان، نوروز را **نوسارد** و **نوسارجی** به معنای سال نو می‌نامیدند.

منشأ و زمان پیدایش نوروز، به درستی معلوم نیست. برخی از روایت‌های تاریخی، آغاز نوروز را به بابلیان نسبت می‌دهد. بر طبق این روایت‌ها، رواج نوروز در ایران به 538 سال قبل از میلاد یعنی زمان حمله کوروش بزرگ به بابل بازمی‌گردد. همچنین در برخی از روایت‌ها، از زرتشت به‌عنوان بنیان‌گذار نوروز نام برده شده‌است. اما در اوستا (دست کم در گاتها) نامی از نوروز برده نشده‌است.

نوروز در زمان سلسله هخامنشیان

کوروش دوم بنیان‌گذار هخامنشیان، نوروز را در سال 538 قبل از میلاد، جشن ملی اعلام کرد. وی در این روز برنامه‌هایی برای ترفیع سربازان، پاکسازی مکان‌های همگانی و خانه‌های شخصی و بخشش محکومان اجرا می‌نمود. این آیین‌ها در زمان دیگر پادشاهان هخامنشی نیز برگزار می‌شده‌است. در زمان داریوش یکم، مراسم نوروز در تخت جمشید برگزار می‌شد. البته در سنگ نوشته‌های به‌جا مانده از دوران هخامنشیان، به‌طور مستقیم اشاره‌ای به برگزاری نوروز نشده‌است. اما بررسی‌ها بر روی این سنگ نوشته‌ها نشان می‌دهد که مردم در دوران هخامنشیان با جشن‌های نوروز آشنا بوده‌اند، و هخامنشیان نوروز را با شگوه و بزرگی جشن می‌گرفته‌اند. شواهد نشان می‌دهد داریوش اول هخامنشی، به مناسبت نوروز در سال 416 قبل از میلاد سکه‌ای از جنس طلا ضرب نمود که در یک سوی آن سربازی در حال تیراندازی نشان داده شده‌است.

در دوران هخامنشی، جشن نوروز در بازه‌ای زمانی میان 21 اسفند تا 19 اردیبهشت برگزار می‌شده‌است.

نوروز در زمان اشکانیان و ساسانیان

در زمان اشکانیان و ساسانیان نیز نوروز گرامی داشته می‌شد. در این دوران، جشن‌های متعددی در طول یک سال برگزار می‌شد که مهمترین آنها نوروز و مهرگان بود. برگزاری جشن نوروز در دوران ساسانیان چند روز (دست کم شش روز) طول می‌کشید و به دو دوره نوروز کوچک و نوروز بزرگ تقسیم می‌شد. نوروز کوچک یا نوروز عامه به مدت پنج روز، از یکم تا پنجم فروردین گرامی داشته می‌شد و روز ششم فروردین (خردادروز)، جشن نوروز بزرگ یا نوروز خاصه برپا می‌شد. در هر یک از روزهای نوروز عامه، طبقه‌ای از طبقات مردم (دهقانان، روحانیان، سپاهیان، پیشه‌وران و اشراف) به دیدار شاه می‌آمدند و شاه به سخنان آنها گوش می‌داد و برای حل مشکلات آنها دستور صادر می‌کرد. در روز ششم، شاه حق طبقات گوناگون مردم را ادا کرده بود و در این روز، تنها نزدیکان شاه به حضور وی می‌آمدند.

شواهدی وجود دارد که در دوران ساسانی سال‌های کیسه رعایت نمی‌شده‌است. بنابراین نوروز هر چهار سال، یک روز از موعد اصلی خود (آغاز برج حمل) عقب می‌ماند و در نتیجه زمان نوروز در این دوران همواره ثابت نبود و در فصل‌های گوناگون سال جاری بود.

اردشیر بابکان، بنیان‌گذار سلسله ساسانیان، در سال 230 میلادی از دولت روم که از وی شکست خورده بود، خواست که نوروز را در این کشور به رسمیت بشناسند. این درخواست مورد پذیرش سنای روم قرار گرفت.

در دوران ساسانیان، 25 روز پیش از آغاز بهار، در دوازده ستون که از خشت خام برپا می‌کردند، انواع حبوبات و غلات (برنج، کدوم، جو، نخود، ارزن، و لوبیا) را می‌کاشتند و تا روز شانزدهم فروردین آنها را جمع نمی‌کردند. هر کدام از این گیاهان که بارورتر شود، در آن سال محصول بهتری خواهد داد. در این دوران همچنین متداول بود که در بامداد نوروز، مردم به یکدیگر آب پاشند. از زمان هرمز اول مرسوم شد که مردم در شب نوروز آتش روشن نمایند. همچنین از زمان هرمز دوم، رسم دادن سکه در نوروز به‌عنوان عیدی متداول شد.

نوروز پس از اسلام: نوروز در تشیع

از برگزاری آیین‌های نوروز در زمان امویان نشانه‌ای در دست نیست و در زمان عباسیان نیز به نظر می‌رسد که **خلفا** گاهی برای پذیرش **هدایای** مردمی، از نوروز استقبال می‌کرده‌اند. با روی کار آمدن سلسله‌های سامانیان و **آل بویه**، جشن نوروز با گستردگی بیشتری برگزار شد.

در دوران سلجوقیان، به دستور **جلال‌الدین ملک‌شاه سلجوقی** تعدادی از **ستاره شناسان ایرانی** از جمله **خیام** برای بهسازی **گاهشمار ایرانی** گرد هم آمدند. این گروه، نوروز را در یکم بهار (ورود آفتاب به برج حمل) قرار دادند و جایگاه آن را ثابت نمودند. بر اساس این **گاهشمار** که به تقویم **جلالی** معروف شد، برای ثابت ماندن نوروز در آغاز بهار، مقرر شد که حدوداً هر چهار سال یکبار (گاهی هر پنج سال یک بار)، تعداد روزهای سال را به جای 365 روز برابر با 366 روز در نظر بگیرند. این **گاهشمار** از سال 392 **هجری** آغاز شد.

نوروز در دوران صفویان نیز برگزار می‌شد. در سال 1597 میلادی، **شاه عباس صفوی** مراسم نوروز را در عمارت نقش جهان اصفهان برگزار نمود و این شهر را پایتخت همیشگی ایران اعلام نمود.

در اسلام و به ویژه آیین تشیع به نوروز به عنوان روزی خجسته نگاه شده‌است و بر گرامی داشتن آن تأکید شده‌است. از دیدگاه شیعه، نوروز روز ظهور امام زمان است.

نوروز در دوران معاصر: جشن جهانی نوروز

نوروز به عنوان یک میراث فرهنگی در دوران معاصر همواره مورد توجه مردم قرار داشته و هر ساله برگزار می‌شود. البته برگزاری جشن نوروز به صورت آشکار در برخی از کشورها توسط برخی حکومت‌ها برای مدت زمانی ممنوع بوده‌است. حکومت شوروی برگزاری جشن نوروز را در برخی از کشورهای **آسیای میانه** مانند ترکمنستان، قرقیزستان و تاجیکستان ممنوع کرده بود و این ممنوعیت تا زمان **میخائیل گورباچف** ادامه داشت. با این وجود، مردم این مناطق نوروز را به‌گونه پنهانی و یا در روستاها جشن می‌گرفته‌اند. همچنین برخی از مردم این مناطق برای جلب موافقت مقامات محلی نام دیگری بر روی نوروز می‌گذاشتند؛ به‌طور مثال در تاجیکستان، مردم با اطلاق جشن **لاله** یا جشن **8 مارس** سعی می‌کردند که آیین‌های نوروز را بی مخالفت مقامات دولتی به جای آورند. همچنین در افغانستان، در دوران حکومت طالبان، برگزاری جشن نوروز ممنوع بود و این حکومت تنها تقویم **هجری قمری** را به رسمیت می‌شناخت. تا پیش از سال 2000 میلادی، نوروز در ترکیه (که توسط کردها برگزار می‌شود) ممنوع و غیرقانونی بود؛ در اغلب مواقع نوروز با **بازداشت کردها** توسط نیروهای امنیتی ترکیه‌ای همراه بود. در سال 1992 دست کم 70 **گُرد** در درگیری با نیروهای امنیتی ترکیه کشته شدند. اگرچه امروزه دولت ترکیه نوروز را به عنوان جشن **بهار ترکی** جشن می‌گیرد، اما همچنان نوروز به مثابه نمادی نیرومند از هویت **کُردی** در ترکیه‌است.

در اسطوره‌ها

در برخی از متن‌های کهن ایران از جمله شاهنامه فردوسی و تاریخ طبری، جمشید و در برخی دیگر از متن‌ها، کیومرث به عنوان پایه‌گذار نوروز معرفی شده‌است. پدید آوری نوروز در شاهنامه، بدین گونه روایت شده‌است که جمشید در حال گذشتن از آذربایجان، دستور داد تا در آنجا برای او تختی بگذارند و خودش با تاجی زرین بر روی تخت نشست. با رسیدن نور خورشید به تاج زرین او، **جهان نورانی** شد و مردم شادمانی کردند و آن روز را **روز نو** نامیدند.

جغرافیای نوروز : جغرافیای جشن نوروز

منطقه‌ای که در آن جشن نوروز برگزار می‌شود، امروزه شامل چند کشور می‌شود و همچنان در این کشورها جشن گرفته می‌شود. برخی آیین‌های نوروز در این کشورها با هم متفاوت‌اند. مثلاً در افغانستان سفره هفت‌میوه می‌چینند؛ اما در ایران سفره هفت‌سین می‌اندازند.

جغرافیای نوروز با نام نوروز یا مشابه آن، سراسر خاورمیانه، بالکان، قزاقستان، تاتارستان، در آسیای میانه چین غربی (ترکستان چین)، سودان، زنگبار، در آسیای کوچک سراسر قفقاز تا آستراخان و نیز آمریکای شمالی، هندوستان، پاکستان، بنگلادش، بونان، نپال و تبت را شامل می‌شود.

کردها نیز این جشن ایرانی را در فاصله میان 18 تا 21 مارس جشن می‌گیرند؛ در هنگام نوروز، **کردها** با گردهم‌آیی در بیرون شهرها، به استقبال بهار می‌روند. در این گردهم‌آیی‌های نوروزی، زنان **کرد** لباس‌های رنگین پوشیده و «شال‌های پرزرق و برق» بر سر می‌نهند؛ مردان جوان **گرد** نیز پرچم‌های سبز و زرد و سرخ را برافراشته و با رقص و پایگویی گرد آتش، نوروز را پاس داشته و زنده نگاه می‌دارند.

در تاریخ 30 مارس 2009 (10 فروردین 1388)، پارلمان فدرال کانادا، اولین روز بهار هر سال را به عنوان نوروز، عید ملی ایرانیان و بسیاری اقوام دیگر نامگذاری کرد.

در تاریخ 24 فوریه 2010 سازمان ملل متحد با تصویب یک قطعنامه در مقر سازمان در نیویورک، عید نوروز را به عنوان روز بین‌المللی نوروز و فرهنگ صلح در جهان به رسمیت شناخت.

آیین‌ها

خانه‌تکانی:

خانه‌تکانی یکی از آیین‌های نوروزی است که مردم بیشتر مناطقی که نوروز را جشن می‌گیرند به آن پایبندند. در این آیین، تمام خانه و وسایل آن در آستانه نوروز گردگیری، شستشو و تمیز می‌شوند. این آیین در کشورهای مختلف از جمله ایران، تاجیکستان و افغانستان برگزار می‌شود.

افروختن آتش

برگزاری مراسم آتش‌بازی در میان کردها در شهر استانبول، ترکیه

رسم افروختن آتش، از زمان‌های کهن در مناطق نوروز متداول شده است. در ایران، جمهوری آذربایجان و بخش‌هایی از افغانستان، این رسم به صورت روشن کردن آتش در شب آخرین چهارشنبه سال متداول است. این مراسم چهارشنبه‌سوری نام دارد. پریدن از روی آتش در ایام نوروز در ترکمنستان نیز رایج است.

همچنین رسم افروختن آتش در بامداد نوروز بر پشت بام‌ها در میان برخی از زرتشتیان (از جمله در برخی از روستاهای یزد در ایران) مرسوم است.

سفره‌های نوروزی

سفره هفت سین از سفره‌های نوروزی است که در ایران، جمهوری آذربایجان و برخی از نقاط افغانستان رایج است.

سفره هفت سین

سفره‌های نوروزی یکی از آیین‌های مشترک در مراسم نوروز در بین مردمی است که نوروز را جشن می‌گیرند. در بسیاری از نقاط ایران، جمهوری آذربایجان و برخی از نقاط افغانستان، سفره هفت سین بهین می‌شود. در این سفره هفت چیز قرار می‌گیرد که با حرف سین آغاز شده باشد؛ مثل **سیر**، **سنجد**، **سمنو**، **سیب** و... به **هفت سینی** که چیده می‌شود معانی خاصی نسبت داده‌اند. مثلاً سیب را نماد زیبایی و تندرستی، سنجد را نماد عشق و محبت، و سکه را رزق و روزی گفته‌اند. سفره نوروز از زمانهای کهن بوده اما به این صورت بوده است که سفره‌ای را بهین می‌کردند و در بشقابهای سفالی و یا فلزی انواع آجیل‌های خشک شده مانند توت خشک - برگه خشک شده زردآلو و هلو و پختیک (بخته شده و خشک شده لبو) و عسل و سر شیر خشک شده، کلوجه، گعگ (کیک) قطاب و نان **سرموکی** و... می‌گذاشتند تخم مرغ رنگ شده حتماً در سفره وجود داشت. در این سفره بعضی چیزها فقط جنبه زیبایی داشت مانند تخم مرغ و آینه ولی سایر چیزها برای خوردن و پذیرایی میهمانان بودو هر زمان که تمام می‌شد بلافاصله صاحبخانه ظروف را مجدد برای میهمانان جدید پر می‌کرد. اما اینکه هفت چیز با نام سین باشد پدیده جدیدی است به نظر می‌رسد گذاشتن هفت جزء آغاز شونده با حرف سین در سفره نوروزی پدیده‌ای است که در اواخر دوره قاجار رایج شده و پیشینه تاریخی ندارد، بلکه توسط رسانه‌ها فراگیر شده است. ضمناً مردم قبل از نوروز به حمام می‌رفتند و شلوغ‌ترین روزهای سال گرمابه‌ها چند روز سال نو بود گرمابه که معمولاً با چوب و هیزم در (گرخانه) یا آتش خانه آب حمام را گرم می‌کرد حتماً یک ذخیره خاص چوب و هیزم را برای روزهای نوروز ذخیره می‌کرد. شب نوروز همه پلو یا چلو خورش می‌خوردند بسیاری از خانواده‌ها سالی فقط یکبار می‌توانستن چلو خورش بخورند و آن هم شب نوروز بود. از این پلو برای فقرا، سلمانی (آرایشگر) و حمامی (مسئول آتش حمام) و برای کدخدای هر محل هم پیشکش می‌پردند.

پهن کردن سفره نوروزی در ایران آداب و رسوم خاصی دارد و روی سفره اجزای دیگری به‌ویژه آینه، شمع، و آب نیز حضور دارند. از دیگر اجزای سفره امروزی می‌شود از ماهی و تخم مرغ رنگ‌شده یاد کرد.

در کابل و شهرهای شمالی افغانستان، سفره هفت میوه متداول است. در این سفره، هفت میوه قرار می‌گیرد، از جمله؛ کشمش سبز و سرخ، چارمغز، بادام، پسته، زردآلو و سنجد. چیدن سفره‌ای مشابه با استفاده از میوه خشک شده، در بین شیعیان پاکستان هم مرسوم است.

علاوه بر این، سفره هفت شین در میان زرتشتیان، و سفره هفت میم در برخی نقاط واقع در استان فارس در ایران متداول است. در جمهوری آذربایجان عدد هفت اهمیتی ندارد و بر روی سفره‌های نوروزی خود، آجیل قرار می‌دهند.

غذاهای نوروزی

یکی از متداول‌ترین غذاهایی که به مناسبت نوروز پخته می‌شود، سمنو (سمنگ، سومنگ، سوملک، سمنی، سمنه) است. این غذا با استفاده از جوانه گندم تهیه می‌شود. در بیشتر کشورهایی که نوروز را جشن می‌گیرند، این غذا طبخ می‌شود. در برخی از کشورها، پختن این غذا با آیین‌های خاصی همراه است. زنان و دختران در مناطق مختلف ایران، افغانستان، تاجیکستان، ترکمنستان و ازبکستان سمنو را به‌صورت دسته‌جمعی و گاه در طول شب می‌پزند و در هنگام پختن آن سرودهای مخصوصی می‌خوانند. برای نمونه در افغانستان در یکی از مشهورترین ترانه‌ها، این بیت به تکرار خوانده می‌شود:

سمنگ در جوش ما کفچه ز نیم دیگران در خواب ما دف چه ز نیم

پختن غذاهای دیگر نیز در نوروز مرسوم است. برای مثال در بخش‌هایی از ایران **سبزی‌پلو با ماهی** در شب عید و شیرینی‌هایی مانند **نان نخودچی**، در افغانستان **سبزی چلو با ماهی**، در تاجیکستان **باج**، در ترکمنستان **نوروزنامه**، در قزاقستان **اویقی آشار**، و در بخارا **انواع سمبوسه پخته** می‌شود. به‌طور کلی پختن غذاهای نوروزی در هر منطقه‌ای که نوروز جشن گرفته می‌شود مرسوم است و هر منطقه غذاها و شیرینی‌های مخصوص به خود را دارد.

دید و بازدید

دید و بازدید عید یا عید دیدنی یکی از سنت‌های نوروزی است که در بیشتر کشورهایی که آن را جشن می‌گیرند، متداول است. در برخی از مناطق، یاد کردن از گذشتگان و حاضر شدن بر مزار آنان در نوروز نیز رایج است.

مسابقات ورزشی

برگزاری مسابقات ورزشی عمومی در معابر شهری و روستایی، یکی دیگر از آیین‌هایی است که در برخی از کشورها به مناسبت نوروز برگزار می‌شود. در ترکمنستان، مردان و زنان ترکمن، **بازیها** و سرگرمی‌های ویژه‌ای از جمله **سوار کاری**، **کشتی**، **پرش** برای گرفتن دستمال از بلندی و **شطرنج** برگزار می‌کنند. برپایی جنگ خروس و شاخ‌زنی قوچ‌ها از دیگر مراسمی است که در ترکمنستان برگزار می‌شود.

در استان‌های شمالی افغانستان نیز مسابقات **بزکشی** به مناسبت‌های مختلف از جمله نوروز برگزار می‌شود.

طبیعت‌گردی

مردم ایران روز سیزدهم فروردین، به مکان‌های طبیعی مانند پارک‌ها، باغ‌ها، جنگل‌ها و مناطق خارج از شهر می‌روند. این مراسم **سیزده‌بدر** نام دارد. از کارهای رایج در این جشن، **گره زدن سبزه** است. مراسم سیزده‌بدر در مناطق غربی افغانستان از جمله شهر

هرات نیز برگزار می‌شود. با وجودی که روز سیزدهم فروردین در کشور افغانستان جزو تعطیلات رسمی نیست، اما مردم این مناطق برای گردش در طبیعت، عملاً کسب و کار خود را تعطیل می‌کنند. مردم این منطقه همچنین اولین چهارشنبه سال را نیز با گردش در طبیعت سپری می‌کنند.

علاوه بر این، ساکنان کابل در افغانستان، در طول دو هفته اول سال برای گردش به همراه خانواده به مناطقی که در آنها گل ارغوان می‌روید، می‌روند.

یکی دیگر از آیین‌های نوروز که در آسیای میانه و کشور تاجیکستان مرسوم است، مراسم گل‌گردانی و بلبل‌خوانی است. گل‌گردان‌ها از دره و تپه و دامنه کوه‌ها، گل‌چیده و اهل دهستان خود را از پایان یافتن زمستان و فرارسیدن عروس سال و آغاز کشت و کار بهاری و آمدن نوروز مزده می‌دهند.

نوروزخوانی

نوروز خوانی یا بهار خوانی یا نوروزی، گونه‌ای از آواز خوانی است که در گذشته در ایران رواج داشته‌است. در حال حاضر رواج این گونه آواز خوانی بیشتر در استان‌های مازندران و گیلان است. در نوروز خوانی افرادی که به آن‌ها نوروز خوان گفته می‌شود پیش از آغاز فصل بهار به صورت دوره‌گردی به شهرها و روستاهای مختلف می‌روند و اشعاری در مدح بهار یا با ذکر مفاهیم مذهبی به صورت بداهه یا از روی حافظه می‌خوانند. این اشعار اکثراً به زبان‌های طبری و گیلکی می‌باشد. این اشعار بیشتر بصورت ترجیع بند بوده و توسط یک یا چند شخص همزمان خوانده می‌شود.